

“Van een brug in Gouda afgeschoten”

ZWAGERS

In mijn stamboom zitten Duitse roots. Mijn grootmoeder Henriette Katharina Willms is in 1896 geboren in Hochheim am Main. Bij mijn stamboomonderzoek naar haar familie viel het mij op dat er geen broers of zwagers van haar waren. Ze had wel vier zussen, die ik als kind heb ontmoet toen ik met mijn ouders mee ging op familiebezoek in Hochheim am Main.

Van mijn moeder had ik wel eens gehoord dat er twee zwagers van mijn grootmoeder in de Tweede Wereldoorlog hadden gediend in het Duitse leger en dat één van hen “van een brug in Gouda was afgeschoten”. Mijn vader heeft ook wel eens een opmerking gemaakt in de trant van “had hij maar beter moeten opletten”. Maar als kind doe je hier niet zo veel mee en neem je zulke opmerkingen voor kennisgeving aan. Verder kende ik alleen zijn achternaam: “Kaus”. Met deze summiere gegevens ben ik gaan zoeken.

ZOEKTOCHT

In het maandelijks Stamboomcafé in de Chocoladefabriek vertelde ik over mijn zoektocht. Iemand tipte me dat het streekarchief een lijst heeft van Duitse soldaten die in de Tweede Wereldoorlog zijn begraven en later weer zijn opgegraven. Daarnaast heb ik ook stukken aangevraagd over de inkwartiering van Duitse soldaten in Gouda. Een dag lezen in het archief leverde echter in geen van de bronnen iets op. Op een avond liep ik op internet tegen de Amerikaanse site www.findagrave.com op. Hier voerde ik “Kaus” in en het was raak. Ik vond een grafsteen in Nederland met de naam van Josef Kaus. Dit graf bevindt zich sinds 13 januari 1948 op het Duitse soldatenkerkhof te Ysselsteyn, nabij Venray in Limburg. Ik had nu ook een voornaam, geboorte- en overlijdensdatum en rang.

Josef is geboren op 5 mei 1909 en overleden op 17 september 1944. Zijn rang was “Obergefreiter”(OGEFR) Vergelijkbaar met korporaal. Maar de vraag was: is dit de juiste “Kaus”? Gelukkig was op deze site ook bekend dat hij oorspronkelijk is begraven op begraafplaats Tolsteeg te Utrecht en in 1948 is herbegraven in Ysselsteyn.

OUDEWATER

Via de website van de Utrechtse Studiegroep Luchtoorlog kwam ik uit bij een boek getiteld “Duitse militaire begraafplaatsen in de stad Utrecht in de periode 1940-1945” van Wijbe Buising. Hierin is een ongeluk met een tank in Oudewater beschreven.

“Op 17 september 1944 sterven twee soldaten in Oudewater als zij met hun tank een kanaal in rijden. Door de duisternis raken ze van de weg en de tank belandt ondersteboven in het water, waarbij slechts twee inzittenden ontkomen aan de verdrinkingsdood.

Het betreft hier de Gefr. Josef Kaus en Oberschütze Theodor Steiner van de Pz.Kp. 224. Volgens opgaaf van J. van Vliet reden meerdere tanks van Oudewater naar Utrecht en bij de Romeinsebrug zou de tank van Kaus en Steiner gekanteld zijn en kwam zo ondersteboven in het water terecht. Twee andere bemanningsleden konden nog uit deze tank komen maar Kaus en Steiner verdronken.”

Was dit inderdaad mijn oudoom? Een e-mail aan de Utrechtse Studiegroep gaf de definitieve uitslag. De studiegroep beschikt namelijk over de Duitse administratie van de Duitse soldaten die op Tolsteeg zijn begraven en stuurde mij een ‘Grabmeldung an den Wehrmacht-Gräber-Offizier’ en een ‘dienststelle’.

VERTELLER:

NAAM: Rob van Doorn

WOONPLAATS: Nieuwerkerk a/d IJssel

VOOROUDE: Josef Johann Kaus

* 1909 † 1944

PLAATS VERHAAL: Oudewater

RELATIE: Zwager van mijn oma, mijn oudoom

Met deze documenten had ik zekerheid dat dit de juiste Jozef Kaus was en dat hij met een andere soldaat om het leven was gekomen bij een verkeersongeluk in het donker in Oudewater. Ook zijn woonadres en de naam van zijn vrouw stonden hierin vermeld.

Tot slot vond ik dat Josef Johann Kaus op 28 mei 1946 is opgenomen in het overlijdensregister van Hochheim am Main. Ook hierin staat als overlijdensplaats Oudewater genoemd. Hiermee vond ik ook zijn tweede voornaam en huwelijksdatum 8 juli 1933 met Klara Willms, zus van mijn grootmoeder. Uit dit huwelijk is één dochter geboren. Klara is in 1993 overleden, maar ook haar heb ik als kind ontmoet tijdens de familiebezoeken in Hochheim am Main.

MARKET GARDEN

Ik heb deze oudoom Josef Johann Kaus nooit gekend. Hij is immers gestorven in 1944 en ik ben in 1954 geboren. Tijdens mijn onderzoek heb ik veel geleerd over hoe je met beperkte gegevens toch een heel eind kunt komen. Een beetje geluk is ook wel handig zoals het vinden van de grafsteen en dat die uiteindelijk ook van Josef blijkt te zijn.

Interessant is om te vermelden dat dit ongeluk plaats vond op 17 september 1944. Dit is de dag dat operatie “Market Garden” begon. Waarschijnlijk is dit de reden dat er in de avond troepenbewegingen plaats vonden en dat er met spoed tanks op transport via Utrecht naar Arnhem moesten. Arnhem heeft hij niet gehaald, maar mijn oudoom maakte in deze oorlogstijd onmiskenbaar deel uit van een groter verhaal.